

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

249759

**การพัฒนารูปแบบบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สำหรับสถานศึกษาที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการศึกษา**

รววิทย์ สิทธิโชค

จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนวิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของเอกสารศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2555

จัดพิมพ์เป็นขอเนตมหาวิทยาลัยนเรศวร

249759

การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สำหรับสถานศึกษาที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการศึกษา

วรวิทย์ สิทธิโสภณ

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

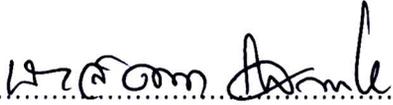
หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขุภีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

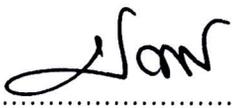
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์เรื่อง "การพัฒนารูปแบบการบริหาร
คุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับสถานศึกษาที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการศึกษา" ของ วรวิทย์
สิทธิโสภณ เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยนเรศวร

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เถลิงศก โสมทิพย์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา จันทร์บรวง)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ประจันบาน)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิติมา วรรณศรี)

.....กรรมการ

(ดร.อริปไตย คลี่สุนทร)

.....กรรมการ

(ดร.สมเดช สีแสง)

อนุมัติ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณินิจ ภูพัฒน์วิบูลย์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

11 พฤษภาคม 2555

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความสามารถของ รองศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา จันทรบรรจง ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้สละเวลามาเป็นที่ปรึกษา โดยให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบ แก้ไขด้วยความเอาใจใส่และจิตที่เมตตา และขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ประจันบาน และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา วรณศรี กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกจนทำให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งประกอบด้วยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เถลิงศก โสมทิพย์ ดร.อธิปัตย์ คลี่สุนทร ดร.สมเดช สีแสง ที่ได้กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการ สอบวิทยานิพนธ์ พร้อมให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะเพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.บุญรักษ์ ยอดเพชร ดร.รมย์ พะโยม ดร.ธัญ สายสุจริต รองศาสตราจารย์ ดร.เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์ ดร.เกรียงศักดิ์ สุวรรณวัจน์ ดร.ณัฐฐินันท์ พราหมณ์สังข์ นายเกษา เดชา นายถวิล ศิริสุนทร ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนารูปแบบฯ

ผู้วิจัยขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่กรุณามอบทุนในการจัดทำ วิทยานิพนธ์เล่มนี้ รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการ วิจัยในครั้งนี้ เหนือสิ่งอื่นใดขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ได้ก่อกำเนิด ครุ อาจารย์ที่ได้ ประสิทธิ์ ประสาทวิชาความรู้ ครอบครัวยุติธรรมที่ให้กำลังใจและความเอื้ออาทรอันอบอุ่นตลอด ระยะเวลาในการศึกษา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิตในวันนี้

คุณประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบและอุทิศแด่ผู้มีพระคุณ ทุก ๆ ท่าน ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาต่อไป

วรวิทย์ สิทธิโสภณ

ชื่อเรื่อง	การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับสถานศึกษาที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการศึกษา
ผู้วิจัย	วรวิทย์ สิทธิโสภณ
ประธานที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา จันทน์บรรจง
กรรมการที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ประจันบาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา วรรณศรี
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ กศ.ด., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2554
คำสำคัญ	การบริหารคุณภาพ โรงเรียนไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน

บทคัดย่อ

249759

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับสถานศึกษาที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการศึกษา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา วิธีการวิจัย มี 3 ขั้นตอน 1) ศึกษาสภาพการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน จำนวน 341 คน 2) สร้างรูปแบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยกร่างรูปแบบจากผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 และตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดยการอิงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 9 คน 3) ทดลองและประเมินรูปแบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการศึกษา 3 แห่ง ที่ยินดีร่วมมือ โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษานำรูปแบบไปใช้ ในระยะเวลา 2 เดือน หลังจากนั้น จึงประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ซึ่งเป็นผู้ประเมินภายนอกของ สมศ. ต่อจากนั้น จึงประเมินความเป็นประโยชน์ และความถูกต้อง ของรูปแบบ โดยผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งนำรูปแบบไปใช้

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับสถานศึกษาที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ระบบการนำองค์ประกอบย่อยที่สำคัญได้แก่ การวิเคราะห์บริบทสถานศึกษา การประชุมชี้แจงบุคลากร และให้บุคลากรมีส่วนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ 2) วัฒนธรรมแห่งบริหารคุณภาพ องค์ประกอบย่อยที่สำคัญได้แก่ การบริหารตามแผนยุทธศาสตร์ บุคลากรมีความตระหนักร่วมกัน และผู้บริหารมีความเป็นกันเอง 3) แนวคิดการบริหารคุณภาพ องค์ประกอบย่อยที่สำคัญได้แก่ การมียุทธศาสตร์ การบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากร และการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพมากกว่าปริมาณ 4) ระบบบริหาร

คุณภาพ องค์ประกอบย่อยที่สำคัญได้แก่ การมีระบบการจัดเก็บ และบริหารข้อมูล และระบบบริหารงานที่ชัดเจน 5) เครื่องมือ และเทคนิคการบริหาร องค์ประกอบย่อยที่สำคัญได้แก่ การจัดหาจัดสร้างเครื่องมือ และนวัตกรรมที่ทันสมัย และการจัดเก็บสถิติข้อมูลอย่างมีคุณภาพ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ องค์ประกอบย่อยที่สำคัญได้แก่ บุคลากรมีบทบาทหน้าที่เหมาะสม มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และมีภาวะผู้นำ 6) การวิจัย และพัฒนาเทคโนโลยี องค์ประกอบย่อยที่สำคัญได้แก่ การอบรมพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจการวิจัย และการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการวิจัยของครู

Title THE DEVELOPMENT OF QUALITY MANAGEMENT MODEL FOR
UNCERTIFIED SCHOOLS

Author Worawit Sittisophon

Advisor Associate Professor Chantana Chanbanchong, Ph.D.

Co - Advisor Assistant Professor Pakorn Prachanban, Ph.D.
Associate Professor Chitima Wannasri, Ph.D.

Academic Paper Thesis Ph.D. in Educational Administration,
Naresuan University, 2011

Keywords TQM, quality management, Uncertified schools

ABSTRACT

249759

The purpose of this study was to develop the quality management model for uncertified schools. The research methodology was a research and development which followed 3 steps as follows; 1) studying the quality management of school directors for uncertified schools through an opinion survey of 341 uncertified school directors, 2) constructing the quality management model for uncertified schools through drafting a tentative model by analyzing the results obtained from the first step analysis and then validating the quality management model for its the suitability and possibility based on experts' opinions through in-depth interviews of 9 experts, and 3) experimenting the quality management model in 3 uncertified schools selected from voluntary process. After 2 months of experimentation, the schools were assessed by 3 external assessors. After than, the quality management model for uncertified schools were evaluated by the 3 school directors for its usefulness, and accuracy.

The findings of the study were as follows;

The quality management model developed for uncertified schools consisted of 7 components, each of which is associated with sub-components as the indicators as follows: 1) Leadership approach, consisting mainly of school context analysis, personnel meeting, and personnel participation for vision determination, 2) Principles of TQM (Total Quality Management), consisting mainly of management, strategy-guided practices,

personnel sensitivity, and school director intimacy, 3) TQM concept, consisting mainly of strategies, participatory management, and quality-focused performance, 4) Quality management process, consisting mainly of state and problem diagnosis, managing information, and transparent management, 5) Material and techniques, consisting mainly of providing the material and facilitating innovation, and collecting and storing quality statistical data, 6) Human resources management, consisting mainly of personnel role suitability, problem-solving participation and leadership, 7) Research and technology development, consisting mainly of personnel seminar for understanding research process and budget allocations for supporting teachers' research.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามในการวิจัย	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
แนวคิด ทฤษฎี การบริหาร	11
แนวคิด ทฤษฎี การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร	18
การประกันคุณภาพ (Quality Assurance หรือ QA)	52
ทฤษฎีระบบ (Systems Theory)	92
รูปแบบและการพัฒนารูปแบบ (Model and Model Development).....	93
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	96
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	114
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัจจุบันการบริหารคุณภาพตามความคิดเห็น ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน การศึกษา	117
ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับ สถานศึกษาที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการศึกษา.....	119
ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้และประเมินรูปแบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานสำหรับสถานศึกษาที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน การศึกษา	122

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	131
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการบริหารคุณภาพตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารสถานศึกษา ที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน การศึกษา.....	132
ตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับสถานศึกษาที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการศึกษา โดยการตรวจสอบร่างรูปแบบฯ.....	141
ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้ ประเมินรูปแบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานสำหรับสถานศึกษาที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน การศึกษา.....	160
5 บทสรุป.....	170
สรุปผลการวิจัย.....	170
อภิปรายผลการวิจัย.....	173
ข้อเสนอแนะ.....	176
บรรณานุกรม.....	177
ภาคผนวก.....	185
ประวัติผู้วิจัย.....	207

สารบัญญัตินี้

ตาราง		หน้า
1	แสดงสรุปผลการสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารคุณภาพของ นักวิชาการต่าง ๆ	30
2	แสดงการสังเคราะห์ความสัมพันธ์องค์ประกอบของการบริหารคุณภาพ	32
3	แสดงสรุปผลการสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารคุณภาพ	46
4	แสดงปฏิทินกำหนดการใช้ชุดเครื่องมือการเรียนรู้ด้วยตนเอง รูปแบบการบริหาร คุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	125
5	แสดงแสดงจำนวนและร้อยละกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การบริหาร	132
6	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพ การบริหารคุณภาพของสถานศึกษา ในภาพรวม	133
7	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การบริหารคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านที่ 1 ระบบการนำ.....	134
8	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับการบริหารคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านที่ 2 วัฒนธรรม บริหารคุณภาพ.....	135
9	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับการบริหารคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านที่ 3 แนวคิด การบริหารคุณภาพ	136
10	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับการบริหารคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านที่ 4 ระบบบริหาร คุณภาพ.....	137
11	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับการบริหารคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านที่ 5 เครื่องมือ และเทคโนโลยีต่าง ๆ.....	138

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
12 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับการบริหารคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านที่ 6 การบริหาร ทรัพยากรมนุษย์	139
13 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับการบริหารคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านที่ 7 การวิจัย และพัฒนาเทคโนโลยี.....	140
14 แสดงผลการตรวจสอบร่างรูปแบบในภาพรวมและของแต่ละ องค์ประกอบ	145
15 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความเหมาะสม ของรูปแบบในภาพรวม.....	152
16 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความเหมาะสม ของรูปแบบในแต่ละองค์ประกอบ.....	153
17 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความเป็นไปได้ ของรูปแบบในภาพรวม.....	156
18 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความเป็นไปได้ ของรูปแบบในแต่ละองค์ประกอบ.....	157
19 สรุปผลการประเมินคุณภาพภายในโรงเรียนบ้านหนองแม่แตง จำแนกตาม มาตรฐานระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	161
20 สรุปผลการประเมินคุณภาพภายในโรงเรียนบ้านวังน้ำขาว จำแนกตาม มาตรฐานระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	163
21 สรุปผลการประเมินคุณภาพภายในโรงเรียนบ้านยางเสียง จำแนกตาม มาตรฐานระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	165
22 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความเป็น ประโยชน์ ความถูกต้อง ของรูปแบบ	167

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 แสดงรูปแบบกระบวนการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (CPI)	49
2 แสดงรูปแบบเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA)	50
3 แสดงรูปแบบกระบวนการบริหารคุณภาพแบบ TQM.....	51
4 แสดงรูปแบบบ้านแห่ง TQM ของโนริอะคิ คะโน	52
5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดของการประกันคุณภาพ	56
6 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง กระบวนการบริหาร PDCA กับการบริหาร คุณภาพ TQM	67
7 แสดงสรุปกรอบแนวคิดรูปแบบการดำเนินการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา	88
8 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	113
9 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	116
10 แสดงร่างรูปแบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สำหรับสถานศึกษาที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน	141
11 แสดงรูปแบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับสถานศึกษาที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน	151